Ripoti Ya Uwajibikaji

Serikali za Mitaa

2015-16

WAJIBU - INSTITUTE OF PUBLIC ACCOUNTABILITY
WIPA

Ripoti Ya Uwajibikaji

Serikali za Mitaa

2015-16

Kwa kushirikiana na:

THE FOUNDATION
for Civil Society

Kwa msaada wa:

Mradi wa Good Financial Governance (GFG)

Unaotekelezwa na:

giz Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Kwa niaba ya:

Co-funded by European Union

german cooperation
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC

Yaliyomo

Orodha ya Majedwali ... ii

Orodha ya vielelezo ... iii

Vifupisho ... iv

Utangulizi ... v

Hati za Ukaguzi ... 1

Aina ya Hati zitolewazo na CAG ... 1

Mwenendo wa hati za ukaguzi na mapendekezo ya CAG ... 1

Mwenendo wa Utekelezaji wa mapendekezo ya CAG ... 2

Maagizo ya Kamati ya kudumu ya Bunge ya Hesabu za Serikali za Mitaa (LAAC): ... 3

Masuala Muhimu yaliyojitokeza katika Ukaguzi wa 2015/2016 ... 3

- Jambo la 1: Makusanyo ya Mapato ya Ndani ya Halmashauri ... 3
- Jambo la 2: Vitabu vya Makusanyo ya Mapato kutowasilishwa kwa ajili ya Ukaguzi ... 4
- Jambo la 3: Fedha za Miradi ya Maendeleo kutotumika Ipasavyo ... 4
- Jambo la 4: Mapokezi Pungufu ya Fedha za Ruzuku za Shule ... 5
- Jambo la 5: Miradi ambayo haijatekelezwa ... 5
- Jambo la 6: Mikopo Iliyotolewa kwa Vijana na Wanawake ambayo Haijarejeshwa Sh. 4.75 bilioni ... 6
- Jambo la 7: Matatizo kwenye usimamizi wa mishahara ... 7
- Jambo la 8: Uhaba wa Watumishi 106,426 ... 8
- Jambo la 9: Utunzaji usiotosheleza wa nyaraka za mikataba ... 8
- Jambo la 10: Manunuzi ya vifaa tiba nje ya Bohari Kuu ya Dawa (MSD) ... 9
- Jambo la 11: Mchakato usiokuwa na ushindani wa manunuzi ya Sh. 2.12 bilioni ... 9
- Jambo la 12: Manunuzi yaliyofanyika bila idhini ya Bodi za Zabuni Sh.907.90 milioni. ... 10
- Jambo la 13: Malipo yenye nyaraka pungufu Sh.9.82 bilioni ... 11
- Jambo la 14: Malipo Yaliyofanywa Bila Kibali ... 11
- Jambo la 15: Fedha za Fidia 20% ya Mapato ya Vyanzo vya Ndani Vilivyofutwa na Serikali Kuu Sh. 5.62 Bilioni ... 12
- Jambo la 16: Uchambuzi wa utekelezaji wa miradi ya maendeleo inayofadhiliwa na wahisani katika serikali za mitaa kwa Mkoa wa Dar es Salaam ... 13

Hitimisho ... 16

Orodha ya Majedwali

Jedwali Na. 1: Fedha za Mfuko wa Mradi wa barabara....13

Jedwali Na. 2: Matumizi ya Fedha za Mfuko wa Mradi wa barabara....14

Jedwali Na. 3: Fedha za Mfuko wa Mradi wa Afya....14

Jedwali Na. 4: Matumizi ya Fedha za Mfuko wa Mradi wa Afya....15

Orodha ya Vielelezo

Kielelezo Na. 1: Mwenendo wa Hati za Ukaguzi kwa Mamlaka ya Serikali za Mitaa Mwaka 2013/14 hadi 2015/16 2

Kielelezo Na. 2: Mwenendo wa Utekelezaji wa Mapendekezo ya CAG katika Mamlaka ya Serikali za Mitaa........ 3

Vifupisho

CAG	Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali
WAJIBU	Taasisi ya Uwajibikaji Kwa Umma
NBAA	Bodi ya Taifa ya Wahasibu na Wakaguzi Hesabu
IPSAs	Viwango vya Kimataifa vya Uandaaji wa Hesabu za Taasisi za Umma
TASAF	Mfuko wa Maendeleo ya Jamii Tanzania
TAMISEMI	Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa
LAAC	Kamati ya kudumu ya Bunge ya Hesabu za Serikali za Mitaa
EFD	Mashine ya Kielekroniki ya kukusanya Kodi
LGCDG	Ruzuku ya Miradi ya Maendeleo kwa Mamlaka ya Serikali za Mitaa
TRA	Mamlaka ya Mapato Tanzania
MSD	Bohari Kuu ya Dawa
PPRA	Mamlaka ya Usimamizi wa Manunuzi ya Umma

Utangulizi

Taasisi ya WAJIBU ni taasisi fikra ya uwajibikaji wa Umma iliyoanzishwa mwaka 2015 kwa lengo la kutengeneza mazingira ya kukuza uwajibikaji na Utawala bora hapa nchini. Ili kukamilisha adhma hiyo, WAJIBU kupitia ripoti ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG) ya mwaka 2015/16 ya Mamlaka ya Serikali za Mitaa imeandaa Ripoti ya Uwajibikaji katika Serikali za Mitaa. Kisheria Serikali za Mitaa ni ngazi ya Serikali kama inavyobainishwa katika Ibara 145 na 146 ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania pamoja na sheria za Serikali za Mitaa Na. 3 ya Mwaka 1982 (kama ilivyorekebishwa). Ripoti hii ni majumuisho ya masuala yaliyoibuliwa na CAG kwa mwaka 2015/16 katika ukaguzi wa Halmashauri mia sabini na moja (171) pamoja na Miradi ya Maendeleo inayotekelezwa na Halmashauri hizi. Miradi hiyo ni pamoja na Mfuko wa Barabara, Mfuko wa Pamoja wa Afya, Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Maji, Mfuko wa Maendeleo ya Jamii (TASAF) na Mradi wa Maendeleo wa Sekta ya Kilimo. Kutokana na kupunguzwa kwa bajeti ya Ofisi ya CAG kwa asilimia 40 ni dhahiri kuwa hali hii imeathiri utendaji na ubora wa ukaguzi katika Mamlaka ya Serikali za Mitaa.

Katika kuandaa ripoti hii ya kwanza ya uwajibikaji, WAJIBU imeshirikiana na GIZ ambayo ni taasisi ya utekelezaji ya Ushirikiano wa Ujerumani Tanzania kupitia mradi wa Utawala bora wa Fedha za Umma (Good Financial Governance). Mradi huu unatekelezwa na GIZ kwa niaba ya Umoja wa Ulaya, Ushirikiano wa Ujerumani Tanzania, na Shirika la Maendeleo la Uswisi. Ripoti hii itakuwa inatolewa kila mwaka na itakuwa katika lugha rahisi na rafiki kwa ajili ya wananchi wa kawaida. Pia, ripoti hii itachambua mapendekezo ya CAG yaliyotolewa kutokana na ukaguzi wa Mamlaka ya Serikali za Mitaa yenye umuhimu mkubwa kwa Umma.

WAJIBU inatarajia ripoti hii itaongeza uelewa wa wananchi wa ngazi ya chini kabisa juu ya ripoti ya CAG ya Mamlaka ya Serikali za Mitaa ya mwaka 2015/16. Pia, WAJIBU inatarajia ripoti hii itawawezesha wananchi hao kudai uwajibikaji kutoka kwa watendaji wa Serikali za Mitaa pale watakapoona hawajawajibika ipasavyo. Vilevile, ripoti hii itafanya mapendekezo ya CAG yawe na uhai wa muda mrefu zaidi kuliko ilivyokuwa huko nyuma, hivyo itachangia kuongeza utekelezaji wa mapendekezo hayo.

Ripoti hii imegawanyika katika sehemu Sita (6) Sehemu ya kwanza ni Utangulizi, sehemu ya pili Hati za Ukaguzi, sehemu ya tatu Utekelezaji wa Mapendekezo ya miaka ya nyuma, sehemu ya nne ni utekelezaji wa Maagizo ya LAAC, sehemu ya tano Masuala Muhimu yaliyojitokeza katika Ukaguzi wa 2015/16 na sehemu ya sita ni hitimisho.

Ludovick S. L. Utouh
Mkurugenzi Mtendaji
WAJIBU – Institute of Public Accountability

Hati za Ukaguzi

Hati za Ukaguzi ni maoni ya Mkaguzi wa Hesabu kuhusu ukaguzi wa hesabu za Halmashauri inayokaguliwa. Maoni haya yanaonesha kama hesabu zilizokaguliwa zimeandaliwa kwa kuzingatia viwango vya kihasibu vya kimataifa (IPSAs) na matamko yanayotolewa na Bodi ya Taifa ya Wahasibu na Wakaguzi wa Hesabu (NBAA).

Aina ya Hati zitolewazo na CAG

Katika ukaguzi wa Mamlaka ya Serikali za Mitaa, wakaguzi hutoa hati zifuatazo;

i. **Hati inayoridhisha (Hati Safi):** -Hati hii inatolewa wakati Mkaguzi anaporidhika kuwa hesabu za mkaguliwa zimetayarishwa kwa usahihi na kwa kuzingatia Viwango vya Kimataifa vya Uhasibu, na vile vinavyotolewa na Bodi ya Taifa ya Wahasibu na Wakaguzi wa Hesabu Tanzania (NBAA).

ii. **Hati Yenye Mashaka:** - Aina hii ya hati hutolewa pale mkaguzi anapokutana na mazingira ya kuwepo kwa makosa ya msingi ya kiuhasibu yanayohusu mapato, matumizi au rasilimali ya taasisi inayokaguliwa.

iii. **Hati Isiyoridhisha:** - Hati isiyoridhisha inatolewa pale Mkaguzi anapoona kuwa, taarifa za fedha na rasilimali za mkaguliwa kwa kiasi kikubwa zina makosa ya msingi ya kiuhasibu na kiutendaji pamoja na kuwepo na usimamizi mbovu wa mifumo ya udhibiti ya ndani.

iv. **Kushindwa kutoa Hati (Hati Mbaya):** - Hali hii kulingana na ripoti ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali ndiyo inayozungumziwa kama, Hati mbaya Ya ukaguzi taarifa ya aina hii hutolewa pale ambapo mkaguzi anajiridhisha kuwa mkaguliwa hana kumbukumbu za fedha na rasilimali zinazotosheleza kutengeneza taarifa za mahesabu ya taasisi pamoja na kuwepo udhaifu mkubwa wa usimamizi wa mifumo ya udhibiti ya ndani.

Katika ukaguzi wa Mamlaka ya Serikali za Mitaa, endapo Halmashauri itapata hati mbaya,Halmashauri hiyo itanyimwa fedha za miradi ya maendeleo kwa mwaka unaofuata. Kiuhalisia hali hii inawaumiza zaidi wananchi kuliko watendaji wa Halmashauri husika ambao ndio chanzo cha upatikanaji wa hati hiyo. WAJIBU inashauri Serikali iandae utaratibu mwingine wa kuwachukulia hatua watendaji katika Halmashauri waliosababisha upatikanaji wa hati hiyo.

Mwenendo wa Hati za Ukaguzi na Mapendekezo ya CAG

Kwa mwaka 2015/16, ripoti ya CAG inaonesha kuwa kati ya Halmashauri 171 zilizokaguliwa, Halmashauri 137 sawa na asilimia 80 zilipata Hati zinazoridhisha; Halmashauri 33 sawa na asilimia 19 zilipata Hati zenye shaka na Halmashauri 1 sawa na asilimia 1 ilipata Hati isiyoridhisha. Hati isiyoridhisha ilitolewa Kwa Manispaa ya Kigoma/Ujiji (kujua aina ya hati zilizopatikana katika Halmashauri nyingine pitia ripoti ya CAG ya Serikali za Mitaa ya mwaka 2015/16 inayopatikana katika tovuti ya http://www.nao.go.tz). Katika mwaka huo wa 2015/16, hakuna Hati mbaya iliyotolewa kwenye Halmashauri yeyote. Kadhalika, mwenendo wa hati za ukaguzi kwa Mamlaka ya Serikali za Mitaa kwa kipindi cha miaka mitatu iliyopita ni kama inavyooneshwa katika kielelezo Na.1 hapo chini.

Kielelezo Na. 1: Mwenendo wa Hati za Ukaguzi kwa Mamlaka ya Serikali za Mitaa Mwaka 2013/14 hadi 2015/16

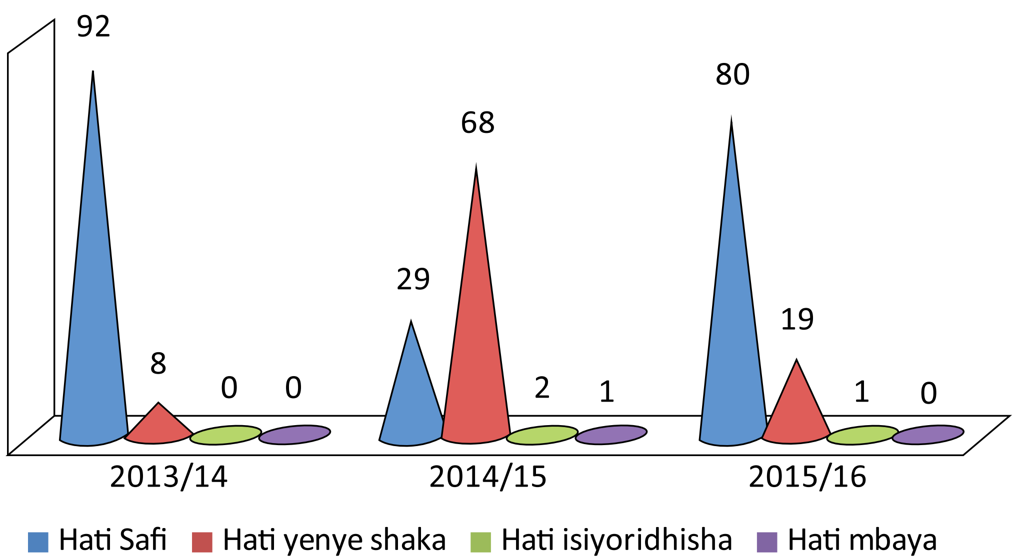

Ni dhahiri kuwa kumekuwa na ufanisi mkubwa ukilinganisha na mwaka uliopita wa 2014/15; ambapo hati safi zimeongezeka kutoka asilimia 29 hadi asilimia 80 na kupungua kwa hati zenye shaka toka asilimia 68 hadi asilimia 19. Hali ya hati za ukaguzi mwaka 2014/15 ilikuwa mbaya sana kwa kuwa huo ndio ulikuwa mwaka wa mwisho kwa Serikali kukamilisha utaratibu wa matumizi ya viwango vya uhasibu vya kimataifa vya sekta ya umma visivyotumia mfumo wa fedha taslimu IPSASs accrual accounting system, ambapo Halmashauri nyingi hazikufanya vizuri.

Utekelezaji wa Mapendekezo ya CAG ya Miaka ya Nyuma

Taarifa ya CAG inaonesha kuwa utekelezaji wa mapendekezo ya ukaguzi kwenye Halmashauri si wa kuridhisha. Katika mapendekezo 79 yaliyotolewa miaka iliyopita, mapendekezo yaliyotekelezwa kikamilifu ni matatu (3) sawa na asilimia 4 tu, mapendekezo yaliyo katika hatua za utekelezaji ni 35 sawa na asilimia 44 na mapendekezo ambayo hayajatekelezwa kabisa ni 41 sawa na asilimia 52 kama inavyoonekana katika Kielelezo Na. 2 hapa chini.

Utekelezaji wa mapendekezo ya CAG kuhusu Mamlaka ya Serikali za Mitaa pamoja na mambo mengine unaathiriwa na mambo yafuatayo:

1. Kutokuwepo kwa mfumo wa kuratibu utekelezaji wa mapendekezo haya chini ya Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa (TAMISEMI).
2. Kutowajibika ipasavyo kwa Mabaraza ya Madiwani na Menejimenti za Serikali za Mitaa.
3. Kutokuwepo kwa bajeti za utekelezaji wa mapendekezo ya CAG katika Mamlaka ya Serikali za Mitaa.
4. Kutokuwepo kwa kitengo imara cha udhibiti na ukaguzi wa ndani kwenye Halmashauri.

Kielelezo Na. 2: Mwenendo wa Utekelezaji wa Mapendekezo ya CAG katika Mamlaka ya Serikali za Mitaa

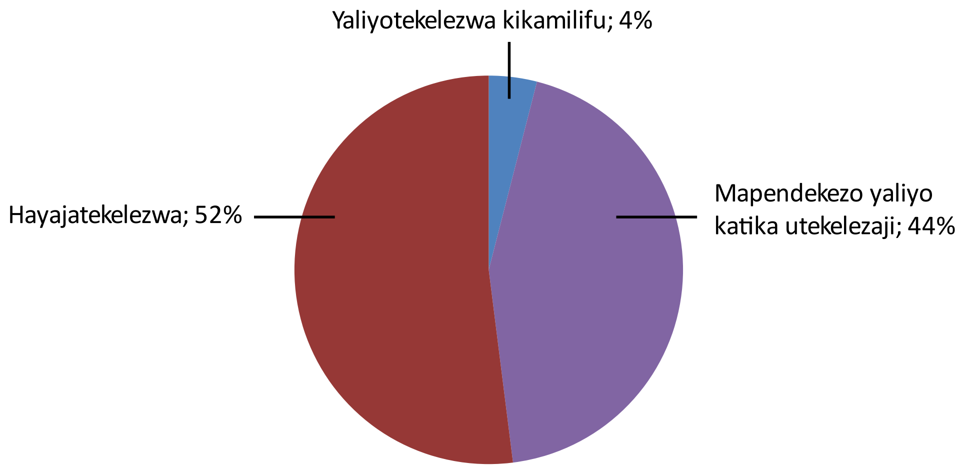

Maagizo ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Hesabu za Serikali za Mitaa (LAAC):

Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Hesabu za Serikali za Mitaa (LAAC) huchambua hesabu na ripoti za mapungufu (Management Letters) za Halmashauri kama zilivyobainishwa na CAG. Kamati husimamia/hudhibiti mwenendo wa fedha na rasilimali zingine kwenye Halmashauri kwa niaba ya Bunge.

LAAC ilipitia ripoti na kufanya mahojiano na Halmashauri 36 kati ya Halmashauri 164 zilizokaguliwa mwaka 2014/15 sawa na asilimia 22 tu. Kwa mwaka 2014/15, Kamati ilitoa maagizo ya utekelezaji 1,094 katika Halmashauri mbalimbali ambapo, maagizo 438 sawa na asilimia 40 yametekelezwa, maagizo 230 sawa na asilimia 21 yapo kwenye hatua ya utekelezaji na maagizo 427 sawa na asilimia 39 hayajatekelezwa kabisa.

Masuala Muhimu Yaliyojitokeza Katika Ukaguzi wa 2015/16

Ripoti hii inafanya uchambuzi wa masuala muhimu yaliyojitokeza kwenye ukaguzi wa Mamlaka ya Serikali za Mitaa kwa mwaka 2015/16 ikiwa ni pamoja na athari kwa Umma kwa kutotekelezwa kwa mapendekezo hayo. Vilevile, ripoti inatoa mapendekezo ya namna ya kutekeleza hoja hizo muhimu kwa mustakabali wa maendeleo ya nchi.

Jambo la 1: Makusanyo ya Mapato ya Ndani ya Halmashauri

Sheria ya Fedha za Mamlaka ya Serikali za Mitaa ya Mwaka 1982 (na maboresho yake) inazitaka Mamlaka ya Serikali za Mitaa kwa muda usiopungua miezi miwili kabla ya mwanzo wa mwaka wa fedha, katika kikao maalumu cha Baraza la Madiwani, kupitisha bajeti ya makadirio ya mwaka unaofuata ikionesha: (a) kiasi cha mapato kinachotarajiwa kupokelewa na (b) kiasi kinachotarajiwa kutumika. Hata hivyo, Mamlaka ya Serikali za Mitaa 171 kwa mwaka 2015/16, zilipanga kukusanya mapato yatokanayo na vyanzo vya ndani kiasi cha Shs. 536.20 bilioni lakini zilikusanya kiasi cha Sh. 482.90 bilioni sawa na asilimia 90 ya makadirio. Kiasi cha Shs. 53.31 bilioni sawa na asilimia 10 hazikukusanywa.

Athari: Ukusanyaji mdogo wa mapato ya Halmashauri unachangia katika ucheleweshaji wa utoaji au kutopatikana kwa huduma muhimu kwa wananchi hivyo kurudisha nyuma kasi ya maendeleo yaliyopangwa kufikiwa.

Pendekezo: Serikali Kuu iangalie upya mantiki iliyotumika kuondoa vyanzo vya mapato vya Mamlaka ya Serikali za Mitaa wakati uamuzi huo ulipofanyika mwaka 1994 kwa madhumuni ya kuongezea Mamlaka hizo uwezo wa kukusanya mapato zaidi. Vilevile, Serikali kuu ilipoondoa vyanzo vya ndani vya mapato ya Serikali za Mitaa ilikuja na utaratibu (formula) wa kufidia Serikali za Mitaa upotevu wa mapato hayo. Kuna umuhimu wa Serikali kuu kuangalia upya utaratibu uliobuniwa wakati huo ikitilia maanani ongezeko la wakazi, thamani ya fedha na mabadiliko ya kiuchumi yaliyotokea katika maeneo mbalimbali nchini.

Jambo 2: Vitabu vya Makusanyo ya Mapato Kutowasilishwa kwa Ajili ya Ukaguzi

Katika ukaguzi wa Halmashauri kwa mwaka 2015/16 jumla ya vitabu 871 vya makusanyo kutoka Halmashauri 52 kati ya Halmashauri 171 zilizokaguliwa na CAG havikuwasilishwa kwa ajili ya ukaguzi. Kukosekana kwa vitabu vya makusanyo ya mapato ya Halmashauri kunatia shaka kubwa katika uwazi na uwajibikaji wa kiasi cha mapato kilichokusanywa na kuripotiwa katika Halmashuri husika. Vile vile kutowasilishwa kwa vitabu hivyo vya makusanyo ya mapato ya Halmashauri ni ishara ya uwezekano wa kuwepo kwa vitendo vya wizi na ubadhirifu wa fedha za Umma.

Athari: Uwazi na uwajibikaji wa makusanyo ya fedha za Umma kutiliwa mashaka katika Halmashauri husika. Vitabu ambavyo havikupatikana ni ishara ya ubadhirifu na upotevu wa mapato ya Halmashauri husika.

Pendekezo: Halmashauri nyingi nchini zimekuwa zinatumia Mawakala (Agents) kukusanya mapato ya ndani. Mikataba ya kazi hii na utaratibu wa usimamizi kwa ujumla viboreshwe zaidi kwa kuwabana mawakala kurejesha vitabu vyote vya ukusanyaji wa mapato ya Halmashauri kwa uhakiki kila baada ya miezi mitatu. Aidha, Halmashauri iweke kiwango kinachotarajiwa kukusanywa na kila kitabu cha risiti, na endapo wakala atapoteza kitabu, mkataba umlazimishe kuilipa Halmashauri fedha aliyotarajiwa kukusanywa. Sambamba na hilo, Ofisi ya Rais – TAMISEMI kwa kushirikiana na Halmashauri wabuni mfumo wa kieletroniki mbali na matumizi ya Mashine za EFD katika kukusanya mapato hayo. Kwa kufanya hivyo, wakala atakapokuwa anapokea malipo ya Halmashauri, Halmashauri yenyewe iwe inapata taarifa ya malipo hayo. Kwa kufanya hivyo ulinganisho wa ukusanyaji wa mapato kati ya Halmashauri na mawakala utakuwa rahisi na wa uhakika zaidi.

Jambo 3: Fedha za Miradi ya Maendeleo Kutotumika Ipasavyo

Halmashauri zilipokea jumla ya kiasi cha Sh. 123.60 bilioni kwa ajili ya miradi ya maendeleo kwa mwaka wa fedha 2015/16 lakini kiasi kilichotumika kilikuwa Sh.53.92 bilioni ikiwa ni sawa na asilimia 43 tu. Kiasi ambacho hakikutumika kilikuwa Sh.70.49 bilioni sawa na asilimia 57. Aidha, Serikali haikutoa kiasi cha Sh. 66.74 bilioni kama ilivyoidhinishwa katika bajeti kwa ajili ya ruzuku ya Miradi ya Maendeleo kwa Mamlaka ya Serikali za Mitaa (LGCDG).

Athari: Hali hii inasababisha kutotekelezeka kwa wakati au kutotekelezwa kabisa kwa miradi ya maendeleo, hivyo kuwanyima wananchi huduma muhimu kama maji, miundombinu, elimu, afya n.k.

Pendekezo: Menejimenti za Mamlaka ya Serikali za Mitaa nchini ziwe na mipango mikakati itakayoziwezesha kutumia fedha zote za maendeleo zilizoidhinishwa kwenye bajeti. Serikali iangalie uwezekano wax kuja na mfumo tofauti na uliopo sasa wa Fedha taslim katika upangaji na utekelezaji wa bajeti. Pia, Serikali iangalie uwezekano wa kuweka tarehe ya ukomo wa utoaji wa fedha za miradi ya maendeleo (mfano; ifikapo tarehe 1 Juni, Serikali isitoe fedha za miradi ya maendeleo).

Jambo la 4: Mapokezi Pungufu ya Fedha za Ruzuku za Shule

Kumekuwapo na tathmini ya miongozo iliyotolewa na serikali mwezi Desemba 2015 juu ya utekelezaji wa sera ya elimu bure kwa ajili ya shule za msingi na sekondari iliyotolewa kwa ajili ya utoaji wa fedha ya ruzuku kwa shule. Ulinganisho umefanyika na makadirio ya bajeti ya fedha halisi iliyopokelewa katika Halmashauri 22, kiasi halisi kilichotolewa na Hazina kilikuwa Sh. 5.18 bilioni ambacho ni pungufu kwa Sh. 2.03 bilioni sawa na 28% ikilinganishwa na bajeti ya Sh. 7.21 bilioni.

Athari: Kupokea fedha pungufu kutazifanya shule zishindwe kutekeleza baadhi ya shughuli zilizopangwa kama vile ununuzi wa vitabu, vifaa vya kujifunzia na kufundishia, matengenezo madogo madogo, kuimarisha miundombinu, utoaji wa chakula shuleni na mengineyo hivyo kupelekea kushuka kwa ufaulu na ubora wa elimu nchini.

Pendekezo: Serikali izingatie utekelezaji wa bajeti kwa kutoa fedha kwa wakati kama zilivyoidhinishwa katika makadirio, ili kuwezesha utekelezaji bora wa sera ya elimu bure pamoja na kuchangia katika uboreshaji wa elimu nchini.

Jambo la 5: Miradi Ambayo Haijatekelezwa

Mamlaka ya Serikali za Mitaa zilipeleka fedha katika vijiji, kata na shule kwa ajili ya miradi inayotekelezwa na kusimamiwa na vijiji, kata na shule. Aidha, ripoti ya CAG ya Mwaka 2015/16 imeibua miradi ambayo haikutekelezwa na kukamilika. Miradi yenye thamani ya Sh.15.05 bilioni katika Halmashauri 14 sawa na asilimia 8 ya Halmashauri zilizokaguliwa ilikuwa bado haijaanza, pamoja na kwamba, fedha za miradi hiyo zilikuwepo. Zaidi ya hayo, miradi yenye thamani ya Sh.32.59 bilioni katika Halmashauri 30 haikukamilika kwa wakati.

Athari: Kutokana na miradi ya maendeleo kutotekelezwa kwa wakati katika ngazi za vijiji, kata na shule kunaweza kupelekea kupanda kwa gharama za ukamilishaji wa miradi husika. Vilevile, kutotekelezwa kwa miradi ya maendeleo katika ngazi hizo za utawala licha ya fedha kupelekwa, kunaweza kuashiria pamoja na mambo mengine kutokuwepo na uwezo wa wahusika katika kufanya matumizi sahihi ya fedha hizo au kuwepo kwa ubadhirifu wa fedha zilizotumwa.

Pendekezo: Miradi yote inayotekelezwa katika ngazi za vijiji, kata na shule ni miradi ya Halmashauri. Hivyo, Halmashauri zina wajibu wa kuwa na utaratibu madhubuti wa kusimamia ikiwemo kujengea uwezo kitengo cha ukaguzi wa ndani ili kiweze kufuatilia miradi ya Halamashauri inayotekelezwa katika ngazi ya Vijiji na Kata. Vilevile, Halmashauri inapaswa kuingiza thamani ya miradi hii kwenye mezania (balance sheet) kila mwisho wa mwaka zinapotayarisha hesabu zake kwa ajili ya ukaguzi.

Jambo la 6: Mikopo Iliyotolewa kwa Vijana na Wanawake ambayo Haijarejeshwa Sh. 4.75 bilioni

Lengo la Serikali kuanzisha Mfuko wa Wanawake na Vijana ilikuwa ni kuanzisha mfuko wa uzungukaji (revolving fund) kwa madhumuni ya kukuza uchumi miongoni mwa Wanawake na Vijana kwa kuwawezesha kupata mikopo yenye riba nafuu ili waweze kujikwamua kiuchumi. Ukaguzi wa madaftari ya mikopo iliyotolewa kwa vikundi vya Wanawake na Vijana kwa mwaka ulioishia tarehe 30 Juni, 2016 katika Mamlaka ya Serikali za Mitaa 76 sawa na asilimia 44 ulibaini kuwa mikopo yenye thamani ya Sh. 4.75 bilioni haikurejeshwa kabisa kinyume na matakwa ya mikataba ya mikopo husika.

Athari: Kutorejeshwa kwa mikopo ya wanawake na vijana itasababisha kutofikiwa kwa madhumuni ya sera hii ya kuwakomboa wanawake na vijana kiuchumi. Vilevile, ni dhahiri kuwa kutorejeshwa kwa mikopo hii ni tishio kwa mfuko huu kutokuwa endelevu kama ilivyokusidiwa.

Pendekezo: Serikali kuu kupitia TAMISEMI iangalie upya mantiki ya Agizo la Mfuko huu wa uzungukaji kwa ajili ya Vijana na Wanawake kwa kufanya tathmini ya utekelezaji na mafanikio yake. Serikali itunge sheria mahususi itakayosimamia uendeshaji wa shughuli za mfuko huo. Ili mfuko huo uwe wakuzunguka, wakopaji wote wa mfuko huu watakiwe kurejesha mikopo yao kikamilifu na kwa wakati.

Jambo la 7: Matatizo Kwenye Usimamizi wa Mishahara

Usimamizi wa rasilimali watu na udhibiti wa malipo ya mishahara bado ni changamoto katika Mamlaka nyingi za Serikali za Mitaa, ambapo unahitajika umakini mkubwa katika kusimamia. Kama ilivyoripotiwa na CAG katika miaka ya nyuma kuhusu udhaifu wa usimamizi wa rasilimali watu, mwaka huu kasoro mbalimbali zilibainishwa zikiwemo:

i. Kutokuwasilisha makato ya kisheria yakijumuisha kiasi cha Shs. 1.12 bilioni

ii. Mishahara ambayo haikurejeshwa Hazina kiasi cha Shs.3.33 bilioni

iii. Mishahara iliyolipwa kwa watumishi waliofukuzwa, watoro na waliofariki kiasi cha Shs.8.28 bilioni.

Athari:

Udhaifu uliobainishwa hapo juu una madhara yafuatayo:

i. Kusababisha uwepo wa uvunjifu wa sheria za kazi na Mifuko ya Hifadhi ya Jamii.

ii. Kusababishia Mamlaka ya Serikali za Mitaa malipo makubwa ya faini na gharama za wanasheria, gharama ambazo mara nyingi zinakuwa hazipo kwenye bajeti na wala hazina manufaa (nugatory expenditure) kwa Halmashauri husika.

iii. Kusababisha kuwepo kwa wizi na matumizi mabaya ya fedha za umma.

iv. Kusababisha usumbufu mkubwa kwa watumishi wanapostaafu katika kupata mafao yao.

Pendekezo:

i. Ili kuwepo na ufanisi wa watumishi wa Halmashauri ni vyema madai yao yakalipwa kwa wakati.

ii. Ili madai ya watumishi yaweze kulipwa kwa wakati kuna umuhimu wa Halmashauri kuwa na wakaguzi wa ndani wenye uwezo wa kuhakiki madai hayo. Hivyo, Idara ya Mkaguzi Mkuu wa Ndani iimarishwe.

iii. Mifuko ya Hifadhi za Jamii na Mamlaka ya Mapato (TRA) ziongeze juhudi za kufuatilia makato ya kisheria kutoka kwa Halmashauri.

iv. Mfumo wa usimamizi wa rasilimali watu Serikalini uangaliwe upya kwa madhumuni ya kutambua kama unauwezo wa kutatua changamoto ambazo zimeikumba Serikali kwa muda mrefu ikiwa ni pamoja na uwepo wa watumishi hewa. Serikali iwachukulie hatua kali za kinidhamu wale wote walioisababishia Serikali hasara ya mabilioni ya malipo ya mishahara hewa.

Jambo la 8: Uhaba wa Watumishi 106,426

Rasilimali watu ni moja ya rasilimali muhimu katika kila taasisi ili kuwepo kwa utekelezaji wa kazi imara. Kwa mapitio ya Mamlaka ya Serikali za Mitaa 126, kumekuwa na upungufu wa watumishi 106,426 sawa na asilimia 30 ya mahitaji kulingana na uhitaji wa watumishi 349,974 ikilinganishwa na watumishi 243,548 waliokuwepo. Sekta zilizoathiriwa zaidi na tatizo hili ni Afya, Kilimo na Elimu.

Athari: Upungufu huo wa watumishi una athari kwa Mamlaka ya Serikali za Mitaa kutokuwa na uwezo wa kutekeleza majukumu yao kama inavyotarajiwa. Vilevile, watumishi wachache waliopo watajikuta kuzidiwa na kazi, hivyo kujisikia kukata tamaa na kukosa ari ya kufanya kazi.

Pendekezo: Kuwe na motisha maalum kwa lengo la kuwavutia watumishi kwenda kufanya kazi katika Mamlaka ya Serikali za Mitaa za pembezoni mwa nchi, kwani mapungufu ya watumishi yameonekana kutokea zaidi katika Mamlaka ya Serikali za Mitaa za pembezoni mwa nchi kuliko zile za mijini. Vilevile, Serikali inashauriwa kufanya utafiti maalumu wa kujua mahitaji halisi ya watumishi katika sekta na ngazi zote za utawala serikalini. Zoezi hili litaisaidia serikali kujua kwa usahihi zaidi mahitaji halisi ya watumishi.

Jambo la 9: Utunzaji Usiotosheleza wa Nyaraka za Mikataba

Utunzaji wa nyaraka zinazohusiana na miradi na mikataba ni muhimu kwa kumbukumbu na hupelekea urahisishaji katika ufuatiliaji wa miradi maendeleo ya mikataba na upatikanaji wa taarifa

hizo kwa Halmashauri na wadau wengine. Hata hivyo, kumekuwepo kwa utunzaji duni wa nyaraka za mikataba katika Mamlaka ya Serikali za Mitaa 22 ambapo taarifa/nyaraka muhimu zilikosekana katika mafaili ya mikataba husika na katika madaftari ya mikataba.

Athari: Utunzaji duni wa taarifa na kumbukumbu za mikataba mbalimbali ya Halmashauri kutasababisha Halmashauri kushindwa kuwa na usimamizi sahihi wa utekelezaji wa mikataba. Hali hii inaweza kupelekea utekelezaji mbovu wa mikataba. Vilevile ipo hatari ya Halmashauri kulipa fedha zaidi ya kiasi kilichokubaliwa katika mikataba.

Pendekezo: TAMISEMI kwa kushirikiana na PPRA wabuni mfumo wa usimamizi wa Mikataba ili kupata thamani ya fedha ya matumizi yaliyofanyika. Kadhalika, Halmashauri husika inapaswa kuteua Afisa Mahsusi atakayewajibika na utunzaji wa taarifa na kumbukumbuku sahihi za mikataba yote ya Halmashauri na usimamizi wa mikataba hiyo. Baraza la Madiwani lihimize Halmashauri kutumia mfumo wa kielektroniki ulioandaliwa na wakala wa ununuzi na usambazaji serikalini katika kuhifadhi taarifa za manunuzi na mikataba.

Jambo la 10: Manunuzi ya Vifaa Tiba Nje ya Bohari Kuu ya Dawa (MSD)

Kifungu 140 (5-(6) ya Kanuni za Manunuzi ya Umma ya mwaka 2013 ambacho kinaeleza kuwa, madawa na vifaa tiba vitanunuliwa nje ya Bohari Kuu ya Madawa baada ya Halmashauri kupata hati ya kutokuwapo kwa vifaa tiba hivyo toka Bohari Kuu ya Madawa. Kuna Mamlaka ya Serikali za Mitaa 6 zilihusika katika ununuzi wa vifaa tiba vyenye thamani ya Sh. 72.78 milioni kwenye maduka nje ya Bohari Kuu ya Madawa bila ushahidi kuwa madawa hayo na vifaa tiba havikuweza kupatikana katika Bohari Kuu ya Madawa. Kitendo hiki hakiashirii matumizi bora ya fedha za umma kutokana na ukiukwaji wa kanuni iliyotungwa kwa ajili ya usimamizi huo.

Athari: Athari ya kwanza ni kutokuzingatia sheria na kanuni za manunuzi ya umma; pili uwezekano wa kuwepo matumizi mabaya ya fedha za umma ikiwemo kupandisha bei za madawa na vifaa tiba.

Pendekezo: Halmashauri zizingatie Kanuni ya 140(5-6) ya Kanuni za Manunuzi ya Umma ya mwaka 2013 kwa kuhakikisha kuwa manunuzi ya madawa na vifaa tiba kutoka maduka binafsi yanafanyika pale tu ambapo kuna ushahidi wa maandishi kwamba madawa na vifaa tiba hivyo haviwezi kupatikana katika Bohari Kuu ya Madawa. Pia, Halmashauri kupitia Mganga Mkuu wa Halmashauri husika waandae mahitaji ya dawa na vifaa tiba kwa umakini na kuiwasilisha kwenye bohari ya dawa kwa wakati muafaka.

Jambo la 11: Mchakato Usiokuwa na Ushindani wa Manunuzi ya Sh. 2.12 Bilioni

Ukaguzi wa nyaraka za manunuzi kwa mwaka wa fedha 2015/16 umeonesha kuwa jumla ya Sh. 2.12 bilioni zilitumika na Mamlaka ya Serikali za Mitaa katika ununuzi wa bidhaa, huduma, kazi na ushauri pasipo kushindanisha bei kinyume na Kanuni namba 163 na 164 ya Kanuni za Manunuzi ya Umma ya mwaka 2013. Hali hiyo inatia shaka kama kweli thamani ya fedha ilipatikana katika Mamlaka ya Serikali za Mitaa.

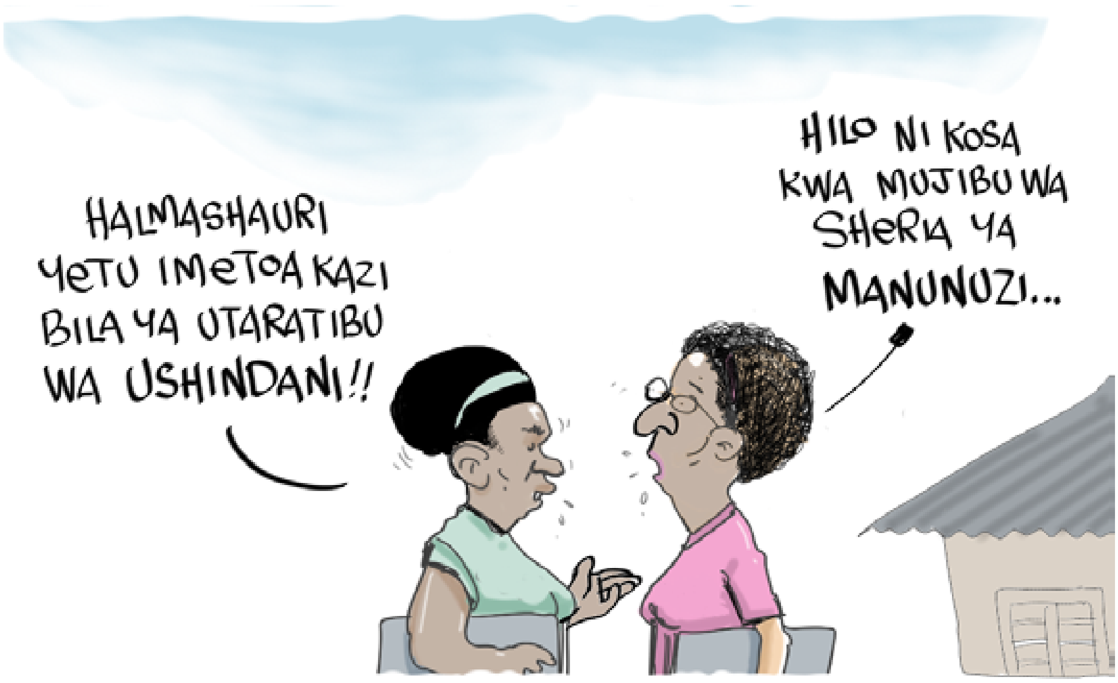

Athari: Kitendo cha Halmashauri kufanya manunuzi bila kuzingatia ushindani ni kushindwa kuzingatia matakwa ya sheria na kanuni za manunuzi ya umma, hivyo kunaweza kusababisha kuwepo kwa matumizi mabaya ya fedha za umma.

Pendekezo: Madiwani wahakikishe Halmashauri zao zinaandaa mpango kazi na bajeti utakaojumuisha mpango wa manunuzi kwa kila mwaka. Pia, Halmashauri zitangaze mpango wa manunuzi kwa mwaka ili kuleta uwazi katika manunuzi yanayotarajiwa kufanyika.

Jambo la 12: Manunuzi Yaliyofanyika Bila Idhini ya Bodi za Zabuni Sh.907.90 Milioni

Katika mwaka wa fedha 2015/2016 kuna Mamlaka ya Serikali za Mitaa 17 kati ya 171 zilizokaguliwa, zilifanya manunuzi bila ya kupata idhini ya Bodi za zabuni kinyume na kifungu cha 35(3) cha Sheria ya Manunuzi ya Umma ya mwaka 2011 na Kanuni namba 55 ya Kanuni za Manunuzi ya Umma ya mwaka 2013.

Athari: Kufanya manunuzi yeyote ya umma bila kuwepo kwa idhini ya Bodi ya zabuni ya Halmshauri kunasababisha yafuatayo;:

i. Kutozingatiwa kwa Sheria na Kanuni za Manunuzi ya Umma ya mwaka 2013.

ii. Uwezekano wa matumizi mabaya ya fedha za umma.

iii. Kufanya manunuzi nje ya mpango kazi na bajeti idhinishwa kwa Halmashauri husika

iv. Kutumia njia za manunuzi zisizoleta thamani ya fedha

Pendekezo: Mamlaka ya Serikali za Mitaa zinatakiwa kupata kibali cha Bodi ya Zabuni kama inavyotakiwa na sheria na kanuni zake ili kuwezesha kuwepo kwa thamani ya fedha katika manunuzi yanayofanyika. Vile vile hatua stahiki za kinidhamu zichukuliwe Kwa wote waliohusika kufanyika kwa manunuzi ya umma bila kuwepo kwa idhini ya Bodi za Zabuni za Halmashauri husika.

Jambo la 13: Malipo yenye nyaraka pungufu Sh.9.82 bilioni

Halmashauri 109 zilifanya malipo ya jumla ya Sh.9.82 bilioni bila ya kuwa na nyaraka za kutosha. Hivyo, hakuna uthibitisho halali wa malipo hayo kutokana na kukosekana kwa nyaraka muhimu kama, hati za madai, ripoti ya shughuli zizolipwa na hati za kukiri kupokea malipo.

Athari: Malipo yote ya fedha za umma yanapaswa kuambatana na viambatanisho vya kuthibitisha usahihi na uhalali wa malipo hayo kufanywa. Kukosekana kwa vithibitisho vya uhalali wa malipo yaliyofanyika, ni ishara ya kuwepo kwa ubadhirifu na matumizi mabaya ya fedha za umma.

Pendekezo: Uongozi wa Halmashauri husika unashauriwa kuboresha Kitengo cha Ukaguzi wa awali ili kifanye kazi kwa weledi na kupitia nyaraka zote kabla ya malipo kufanyika. Kwa kuwa utayarishaji wa hesabu za Halmashauri na ukaguzi wake ni matakwa ya sheria, kuna umuhimu wa uongozi wa Halmashauri kujiandaa vizuri zaidi kwa ukaguzi ikiwa ni pamoja na kumteua Afisa atakayesimamia upatikanaji wa taarifa na kumbukumbu zote zitakazohitajika kwa ajili ya ukaguzi.

Jambo la 14: Malipo Yaliyofanywa Bila Kibali

Malipo ambayo hayakuidhinishwa na mamlaka husika yanaweza kuwa chanzo kikuu cha matumizi yasiyo halali ya fedha za umma na kupelekea upotevu wa fedha za umma. Katika Halmashauri 22

kuna jumla ya Sh.1.13 bilioni ambazo zililipwa kwa ajili ya utekelezaji wa shughuli mbalimbali bila idhini kutoka mamlaka husika kama vile idhini ya Wakuu wa Idara, na Maafisa Masuuli.

Athari: Malipo ya fedha za umma ambayo hayana idhini kutoka kwa mamlaka stahili ni matumizi batili, hivyo kufanya malipo hayo yasiwe halali.

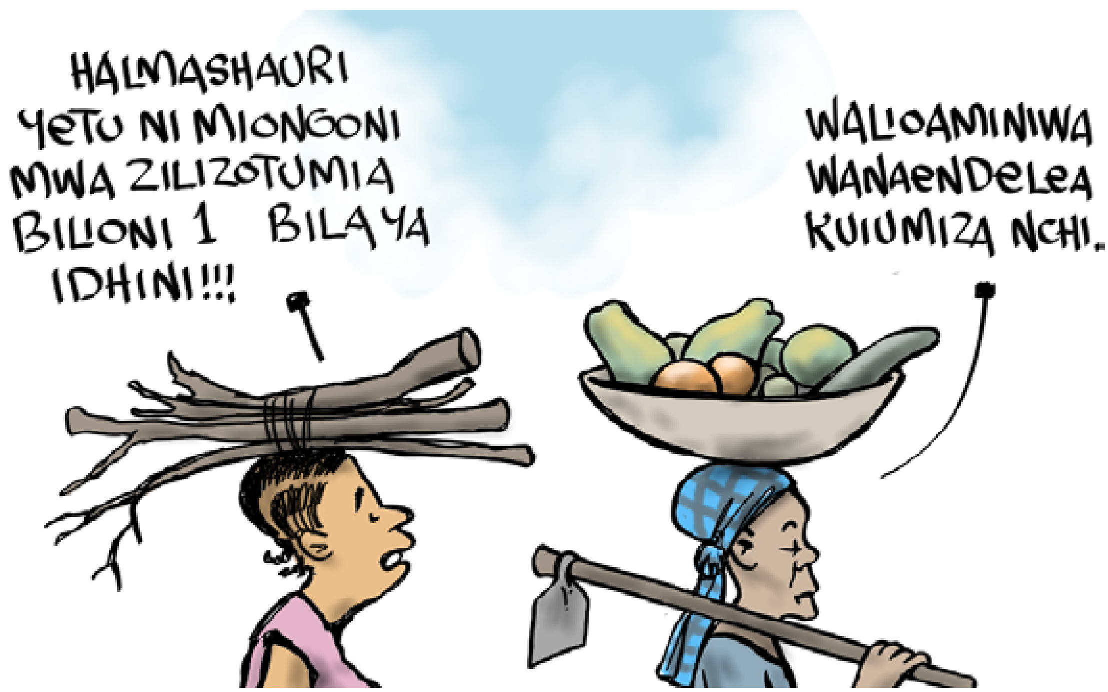

Pendekezo: Uongozi wa Halmashauri; unatakiwa kuzingatia Memoranda ya Fedha za Serikali za Mitaa, 2009 ili kuhakikisha kwamba malipo yaliyolipwa yamepitishwa na mamlaka sahihi katika ngazi zote ili kupunguza matumizi mabaya ya fedha za umma na kupelekea kuisababishia hasara serikali.

Jambo la 15: Fedha za Fidia 20% ya Mapato ya Vyanzo vya Ndani Vilivyofutwa na Serikali Kuu Sh. 5.62 Bilioni

Mnamo mwaka 2004 serikali ilifuta baadhi ya vyanzo vya mapato ambayo yalikuwa yanakusanywa na Mamlaka ya Serikali za Mitaa. Serikali kuu ilitakiwa kufidia mapato hayo kwa ruzuku isiyo na masharti. Kufuatia uamuzi huo, Mamlaka ya Serikali za Mitaa zilielekezwa kupeleka 20% ya jumla ya kiasi walichopokea kama ruzuku isiyokuwa na masharti kutoka Serikali Kuu kama fidia kwa ngazi za Vijiji. Mamlaka ya Serikali za Mitaa 59 hazikupeleka 20% ya ruzuku hiyo iliyopokelewa kutoka Serikali Kuu yenye jumla ya Sh. 5.62 bilioni kinyume na maagizo ya Serikali. Hii ina maana kwamba shughuli za maendeleo katika ngazi za vijiji hazikutekelezwa kama zilivyopangwa.

Athari: Kuchelewesha kasi ya maendeleo Vijijini na kupunguza kasi ya kuondoa umaskini kwa wananchi kutokana na kutokuwa na uwezo wa kugharamia miradi midogomidogo ya maendeleo.

Pendekezo: Mabaraza ya Madiwani yanatakiwa kutimiza wajibu wao wa usimamizi ipasavyo ikiwa ni pamoja na kudai ripoti za utekelezaji wa agizo hilo la serikali. TAMISEMI iwachukulie hatua za kinidhamu wale wote waliokiuka utekelezaji wa agizo hili halali la serikali. Pia, Serikali iangalie kama kweli uongozi wa vijiji una uwezo wa kusimamia fedha hizi kwa kuzingatia uwezo wa kubuni miradi na kusimamia utekelezaji wake.

Jambo la 16: Uchambuzi wa Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo Inayofadhiliwa na Wahisani Katika Serikali za Mitaa kwa Mkoa wa Dar es Salaam

Ripoti za Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali huwa zina taarifa nyingi na muhimu sana katika kukuza na kuimarisha uwajibikaji na utawala bora hapa nchini. Mara nyingi ili taarifa hizi ziweze kutumika kwa manufaa zaidi zinahitaji kufanyiwa uchambuzi wa kina. Ni nia ya WAJIBU kufanya uchambuzi wa kina wa hali ya uwajibikaji kimkoa kwa mikoa yote ya Tanzania Bara ila kwa sasa uchambuzi umejikita zaidi katika Halmashauri za mkoa wa Dar es Salaam. WAJIBU inaamini uchambuzi wa aina hii utazisaidia sana taasisi za uwajibikaji kama Mabaraza ya Madiwani, Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Hesabu za Serikali za Mitaa (LAAC), Bunge pamoja na taasisi za usimamizi kama TAMISEMI na uongozi wa Mikoa. Aina hii ya uchambuzi ni kama inavyoneshwa kwa Mkoa wa Dar es Salaam kwenye kielelezo Na. 3 hapo chini:

Utekelezaji wa miradi ya maendeleo inayofadhiliwa na wahisani kwa Halmashauri za Wilaya za Kinondoni, Ilala na Temeke

Jedwali Na. 1: Fedha za Mfuko wa Mradi wa barabara

Halmashauri za Mkoa wa Dar es Salaam Mwaka 2015/16			
	Ilala	Kinondoni	Temeke
	Shillingi "Milioni"	Shillingi "Milioni"	Shillingi "Milioni"
Bakaa anzia 1 Julai 2015	1,578.29	1,344.52	623.60
Kiasi kilichopokelewa	4,976.39	8,655.53	2,346.09
Fedha zilizokuwepo	6,554.68	10,000.05	2,969.70
Matumizi	3,790.95	5,865.24	1,719.05
Fedha zilizobaki	2,763.72	4,134.82	1,250.65
Asilimia ya fedha zilizobaki	42%	41%	42%
Kiasi ambacho hakikutolewa	-	4,802.86	970.34

Jedwali Na. 2: Matumizi ya Fedha za Mfuko wa Mradi wa ba rabara

Halmashauri za Mkoa wa Dar es Salaam Mwaka 2015/16			
	Ilala	Kinondoni	Temeke
	Shilingi "milioni"	Shilingi "milioni"	Shilingi "milioni"
Kiasi kilichotumika	3,790.95	5,865.24	1,719.05
Nyaraka za malipo hazikupatikana	-	1,269.39	-
Malipo yasiyo na nyaraka zilizotimia	-	-	182.84
Madeni ambayo hayakutambuliwa	-	-	7.56
Miradi isiyokamilika	-	-	365.86
Malipo pasipo risiti za EFD	850.22	1,321.16	275.52
Kiasi cha fedha kilichohojiwa	850.22	2,590.55	831.78
Asilimia ya kiasi kilichohojiwa	22%	44%	48%

Jedwali Na. 3: Fedha za Mfuko wa Mradi wa Afya

Halmashauri za Mkoa wa Dar es Salaam Mwaka 2015/16			
	Ilala	Kinondoni	Temeke
	Shilingi"Milioni"	Shilingi "Milioni"	Shilingi "Milioni"
Bakaa anzia 1 Julai 2015	69.79	294.68	143.04
Kiasi kilichopokelewa	1,328.83	2,012.22	1,519.65
Kiasi kilichokuwepo kwa matumizi	1,398.62	2,306.90	1,662.70
Fedha zilizotumika	1,169.10	1,636.24	1,238.90
Fedha zilizobaki 30 Juni 2016	229.52	670.66	423.79
Asilimia ya fedha zilizobaki	16%	29%	25%
Fedha ambazo hazikutolewa	-	-	2,324.85

Jedwali Na. 4: Matumizi ya Fedha za Mfuko wa Mradi wa Afya

Halmashauri za Mkoa wa Dar es Salaam Mwaka 2015/16			
	Ilala	**Kinondoni**	**Temeke**
	Shillingi "Milioni"	**Shillingi "Milioni"**	**Shillingi "Milioni"**
Kiasi kilichotumika	**1,169.10**	**1,636.24**	**1,238.90**
Nyaraka za malipo zilizokosekana	-	44.20	-
Malipo yasiyo na nyaraka zilizotimia	-	360.47	-
Manunuzi pasipo ushindani	-	55.10	-
Vifaa vilivyopokelewa bila kurekodiwa	-	12.63	19.81
Malipo pasipo risiti za EFD	-	25.70	17.44
Kiasi cha fedha kilichohojiwa	**-**	**498.11**	**37.25**
Asilimia ya kiasi kilichohojiwa	**0%**	**30%**	**3%**

Uchambuzi wa Miradi ya Maendeleo unaonesha mambo yafuatayo;

i. Kiasi kikubwa cha fedha za utekelezaji wa miradi ya maendeleo kimebaki bila kutumika licha ya kuwa fedha hizo zilikuwa zimepokelewa kwenye akaunti za Halmashauri. Hali hii husababisha fedha hizo kushindwa kutumika katika mwaka unaofuata mpaka Halmashauri itakapotimiza masharti ya ziada ya kuomba kutumia fedha ambazo hazikuidhinishwa kutumika kwa mwaka husika

ii. Halmashauri zote tatu hazikupatiwa baadhi ya fedha za Miradi ya Maendeleo kwa mwaka 2015/16 kutokana na watendaji kutokukamilisha fomu za maombi ya fedha hizo au kutokutoa taarifa kamili ya utekelezaji wa mradi kwa mwaka uliopita. Hali hii hukosesha Halmashauri fedha ambazo zingetumika kutekeleza miradi ya maendeleo.

iii. Vilevile, kiasi kikubwa cha fedha zilizotumika kutekeleza miradi kilihojiwa na Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali. Hii ni kutokana na malipo mengi kutokuwa na nyaraka kamilifu, baadhi ya nyaraka za malipo kutoonekana na sababu nyinginezo mbalimbali.

Hitimisho

WAJIBU inaamini kuwa Kwa Taasisi zinazohusika wa uwajibikaji na wananchi wakielewa vizuri ripoti ya CAG, itachangia kwa kiasi kikubwa katika kukuza uwajibikaji na utawala bora hapa nchini.

Kuna umuhimu kwa Serikali na wadau wengine wote wakijumuishwa Wananchi kuhakikisha kuwa mapungufu na mapendekezo yaliyotolewa na CAG yanafanyiwa kazi kikamilifu. Hii itaongeza ufanisi wa shughuli za Mamlaka ya Serikali za Mitaa na hivyo kuongeza kasi ya maendeleo ya nchi na hatimaye mwananchi mmoja mmoja.

WAJIBU inategemea itakuwa rahisi kwa wananchi wa kawaida kusoma na kulielewa chapisho hili na mengine ya ripoti ya CAG ya ukaguzi wa Serikali Kuu na Mashirika ya Umma ambayo yametengenezwa na kusambazwa na WAJIBU kwa kushirikiana na wadau wengine kama GIZ.

WAJIBU itashukuru sana kupata mrejesho kutoka kwa wasomaji wa chapisho hili kuhusu namna ya kuliboresha na kulifanya liweze kunufaisha wasomaji wengi zaidi nchi nzima.

WAJIBU - Institute of Public Accountability
P. O. Box 13486 Dar Es Salaam
Barua pepe: admin@wajibu.or.tz ; Simu: +255 22 266 6916
Tovuti: www.wajibu.or.tz